

## OSNOVNE SMERNICE ZA RESENJE KOSOVSKOMETOHIJSKE KRIZE

Beograd, 22. jul 2003. godine

Kosovskometohijska kriza, kao i sva sporna pitanja Srba, Albanaca i drugih naroda u regionu predstavlja osnovu BALKANSKE KRIZE. Umesto stalnog bavljenja prosloscu moramo se okrenuti buducnosti u nadi da ce jednog dana doci do povezivanja i integracije balkanskih naroda. Neophodno je da se dodje do dobrih i stabilnih odnosa izmedju zemalja u regionu.

Potrebno je da zajednicki dodjemo do evropskih i svetskih standarda i oslobodimo se zablude da su balkanski narodi u Evropi, narodi druge kategorije i da su im stalno neophodni tutori.

Pristup "standardi pre statusa" podrazumeva: liberalnu demokratiju, individualna prava i slobode, vladavinu prava, verski pluralizam, trzisnu konkurenciju, ... Evropa nam nudi clanstvo u zamenu za pobedu nad prosloscu, a ne zeli igru za politicki entitet okruzen onima ciji lideri ne prihvataju da je pobeda nad sopstvenom prosloscu oslobadjanje njegove buduće slobode. Oslobadjanje od proslosti i okretanje ka buducnosti ne znaci nezavisnost Kosova i Metohije ukoliko zelimo održivo stabilan region. Zemlje regiona treba da izgrade mrežu međusobnog povezivanja u svim oblastima. Ovakvim pristupom vaznost i frustracija vezana za granice bice umanjena sto ce doprineti konceptu multietnicnosti. Pozitivno uporište za državno - pravni status Kosova i Metohije u Srbiji je Rezolucija SB UN 1244 u ciji implementaciji se mora koristiti analogija sa slicnim procesima u sprovođenju Dejtonskog sporazuma u Bosni i Hercegovini ili Erdutskog u Hrvatskoj kako se ne bi uslo u zamku "duplih standarda". Nije dobro da pojedini medjunarodni faktori tumace odredjena dokumenta onako kako njima odgovara, takav pristup ne doprinosi resenju problema. Po ovoj logici upravo oni koji ubrzano i cesto forsiraju temu "Konacni status Kosova", koristeći sledeće pristupe:

"Bez konacnog statusa Kosova nema napretka u reformama",

"Bez konacnog statusa Kosova u Beogradu se podstice nacionalizam i ksenofobija",

"Bez konacnog statusa Kosova Beograd ce imati probleme u pogledu sopstvenih prioriteta: obnove, ekonomije i postepene integracije u medjunarodnu zajednicu",

"Srbija ne moze u potpunosti postati demokratska zemlja dok se ne resi status juzne pokrajine" pokusavaju da realizuju neki parcijalni geopoliticki interes, a protiv procesa doslednog sprovođenja Rezolucije SB UN 1244. Ponekad se tema "konacni status" vesto zamenjuje pricom o "standardima", koja vise upucuje na prejudiciranje statusa, nego na same standarde. Merila enklava i geta moraju uzmaknuti pred svetskim i evropskim standardima normalnog zivota. Neuspeh u postovanju pristupa "standardi pa status" bio bi neuspeh u sprovođenju Rezolucije SB UN 1244, a time i neuspeh medjunarodne zajednice. Potpuno je jasno da bez povratka interno raseljenih i prognanih ne moze biti multietnickog zivota, a time i napretka na Kosmetu.

Ne samo da je beznacajan broj povratnika, nego je silno uvecan i broj ocajnika koji nece, koji ne smeju i ne mogu da se vrate na teritoriju Kosova i Metohije. Ako se i dalje racuna sa ovakvim politickim retorikama o pravu i neophodnosti povratka Srba na Kosovo i Metohiju, a medjunarodna zajednica ne preduzima onako energicne mere kakve je preduzela u Bosni i primorala zaracene strane da omoguce povratak raseljenim i izbeglim ljudima, ako se Srbima ne obezbede njihove teritorije na kojima su ziveli sa odgovarajucim socijalnim i politickim ustanovama, ako se nesto do kraja godine radikalno ne promeni u stavu medjunarodne zajednice i UNMIK-a na Kosovu i Metohiji, onda ce se na Kosovo i Metohiju vratiti samo po neki ocajnik. A taj broj ni danas ne prelazi dva odsto raseljene populacije.

U mnogim oblastima na Kosovu i Metohiji situacija je po Srbe i nealbance teza nego sto je bila krajem dvadesetog veka uprkos naporima medjunarodne zajednice i proklamovanim deklaracijama albanskih lidera. Moramo shvatiti da nesto mnogo ne valja na Kosovu i Metohiji i da je plodnoj buducnosti neophodna politicka inicijativa. Ukoliko domaca i medjunarodna javnost, kao i vecina kosmetskih Albanaca ne budu razumeli neophodnost drzanja albanskih lidera za rec, politicka odgovornost ce ostati potpuno stran koncept, a veliki broj raseljenih se nece vratiti kucama.

Albanski politicki lideri moraju da pokazu spremnost da rizikuju svoje zivote govoreci istinu i time poruse idole svog destruktivnog nacionalizma. Samo na ovaj nacin necemo doci u situaciju: "da nam buducnost okrene ledja jer nismo uspeli da pobedimo proslost".

Pitanja prosperiteta gradjana i naroda Balkana, ne mogu se resavati samo insistiranjem na istorijskim i nacionalnim kategorijama, vec i na kategorijama saradnje i integracije, ravnopravnosti i multietnicnosti. Principi nacionalnog samoopredeljenja su principi ratne, a ne mirnodopske organizacije evropskih, pa samim tim i balkanskih drzava. Svi oni koji insistiraju samo na ovim principima, na Kosmetu, u startu su gubitnici - i Srbi sa naceom istorijske izvornosti i Albanci sa principom nacionalnog samoopredeljenja.

Princip nacionalnog samoopredeljenja nije u uslovima izrazene multietnicnosti, demokratski, vec diskriminatorski i ratni princip. Nesprovodiv je iz vise razloga. Ukoliko se to pravo nacionalnog samoopredeljenja, omoguci Albancima kao univerzalni, pozitivni medjunarodni princip, onda se mora sprovesti i u Bosni i Hercegovini. Ukoliko bi se koristio kao ekskluzivni princip, iskljucivo za Albance, onda bi oznacavao diskriminaciju svih drugih balkanskih naroda. Zahtev da se na Balkanu formira etnicki cista drzava, ne razlikuje se, u sustini, od zahteva da se formira drzava od iskljucivo ideoloskih ili religijskih istomisljenika.

Albanci su potpuno homogenizovani u zahtevu za nezavisnost Kosova i Metohije. Albanci na Kosmetu sabotiraju saradnju sa UNMIK-om u okvirima Rezolucije SB UN 1244. Sada je vec potpuno jasno da imaju neiskren odnos.

Izuzetno je nizak nivo stanja ljudskih prava, bezbednosti i slobode kretanja srpske nacionalne zajednice i drugih nealbanskih zajednica.

Bivsi rezim je Kosovo i Metohiju koristio za odvracanje paznje od svakodnevnih problema i neuspele politike koju je vodio. Kod politickih struktura u Srbiji nema homogenog stava o suverenitetu Srbije nad Kosmetom. Na sudbinu Kosova i Metohije gleda se sa neverovatnom lezernoscju, kod pojedinaca iz vladajuće koalicije, a čak i sa pristupom ispod stava o suverenitetu Srbije nad Kosmetom.

Moramo naci pravu meru izmedju naseg cilja i strategije prema Kosovu i Metohiji u odnosu na politicku i drugu zavisnost Srbije od medjunarodnih faktora medju kojima pojedini otvoreno ili prikriveno simpatisu i podrzavaju albanske separatisticke ciljeve.

Postoje pokusaji svesnog i ciljnog potkopavanja Rezolucije SB UN 1244 u smislu suvereniteta Srbije i Crne Gore na Kosovu i Metohiji kroz:

- ubrzavanje resenja konacnog statusa Kosova i Metohije;
- evidentno kršenja Rezolucije SB UN 1244 od strane medjunarodnih faktora uz stalno tumacenje istih da se radi po Rezoluciji. Problem je ko tumaci i arbitrira oko Rezolucije i njene implementacije?
- primamljive politicke i materijalne ponude koje se cine prema Srbiji, a u cilju njenog pridobijanja za odricanje od juzne srpske pokrajine u zamenu za lakse i brze prikljucenje EU i NATO.

Nedopustivo je za ozbiljnu i odgovornu vlast da nam se dogodi da se jedna EVROPSKA DRZAVA ODRICE ZNACAJNOG DELA SVOJE TERITORIJE da bi udovoljila medjunarodnim ocekivanjima i pritiscima.

Kod pojedinih medjunarodnih subjekata postoje ocekivanja da ce se u Srbiji iskristalisati svest o prihvatanju i oblikovanju politickog i pravnog okvira koji treba da olaksa i omoguci odluku o izdvajanju Kosova i Metohije iz Srbije. U prilog ovakvoj tezi ide i stvaranje labave drzavne zajednice Srbije i Crne Gore.

Postoji opasnost da se izdvajanje Kosmeta iz Srbije izvede tako sto ce se vestim politickim manevrom izbeci formalno kršenje principa o daljem nemanjanju granica na Balkanu i time zadovoljiti zahtev Kosmetiskih Albanaca za osamostaljivanjem od Srbije.

Kosovo i Metohija se ubrzano oprema potrebnim drzavnim atributima. Paralelno sa tim postoje pokusaji pripreme Srbije, njene javnosti i Vlade, da odustane od svog legitimnog i medjunarodno priznatog prava na Kosmetu. To bi se prikriilo navodnim prikljucenjem drzave Kosovo sadasnjoj drzavnoj zajednici Srbije i Crne Gore. Polazi se od toga da Srbija nece moci odmah da se saglasi sa nezavisnoscju Kosova i Metohije, ali bi to mogla da ucini kroz odgovarajuće kompenzacije izrazene brzim ulaskom u evroatlantske strukture i velike investicije. Plan je da se to napravi dvostepeno kako bi se izbegla destabilizacija dejtonske Bosne i Hercegovine i slabasne Makedonije, kao i nekih drugih evropskih zemalja. U toku su velike pripreme za sprovođenje ove strategije kroz aktivnosti raznih americkih i evropskih nevladinih organizacija, analitickih centara i lobistickih grupa koji otvoreno zagovaraju nezavisnost Kosova i Metohije, odnosno samoopredeljenje Albanaca u toj pokrajini. Nedopustivi su pristupi ucene Srbije koje zagovaraju pojedini lobisti nastupajuci sa sledecim veoma opasnim tezama:

"Razgovori o prakticnim pitanjima treba da teku paralelno sa procesom donosenja odluke o konacnom statusu pokrajine, uz odgovarajuće nagrade za Srbiju."

"Ne bi trebalo sprovođiti bilo kakav dogovor izmedju Beograda i albanskih lidera na Kosovu dok se ne proglasi nezavisnost pokrajine."

"Srpski bol zbog gubitka Kosova moze se kompenzovati prakticnim doobicima u ekonomskoj i drustvenoj sferi."

"Ukoliko Srbija zeli da se odredjena pitanja rese, ona mora prihvatiti nezavisnost Kosova."

"Konacno, prijem Srbije u EU treba usloviti resavanjem statusa Kosova. Status pre integracije mogao bi biti prigodan slogan za ovaj region."

Niko iz medjunarodne zajednice se nece protiviti nezavisnosti kao resenju za Kosovo i Metohiju ako bi Srbija na to pristala. Pristanak Srbije na amputaciju Kosmeta lisio bi medjunarodnu zajednicu (SAD i EU) problema u Bosni i Hercegovini, Makedoniji, ..., jer vise ne bi bilo reci o nagrađivanju separatizma, vec o sporazumnom odvajanju Kosmeta od Srbije. Ovo je velika opasnost za Srbiju ukoliko drzavne strukture to olako shvate.

Cela strategija sastoji se u sledecem: Srpsku javnost i zvanicnu vlast treba ubediti da je u najboljem interesu same Srbije da se sto pre oslobodi tereta Kosova i Metohije, kako bi lakse i brze usla u evroatlantske organizacije.

Osnovni stavovi drzave Srbije i njenih struktura treba da se zasnivaju na sledecim smernicama i principima:

**(I) Srbija se ne sme ni po koju cenu odricati Kosova i Metohije i na takav pristup nema pravo nijedan politicar u Srbiji. Sve sto bi se od sada pa nadalje cinilo sa Kosmetom bez saglasnosti Srbije bilo bi nezakonito i predstavljalo bi otimacinu.**

**(II) Cvrsto i jasno insistiranje na Rezoluciji SB UN 1244. Suverenitet drzave ima prednost nad separatisticom voljom manjinske etnicke zajednice koja zivi u njoj. Ni po jednom medjunarodnom dokumentu manjinskim etnickim zajednicama ne priznaje se pravo na secesiju. Ne moze se dozvoliti razbijanje teritorijalne celovitosti Srbije.**

**(III) Finalni akt KEBS-a iz Helsinkija garantuje nepromenljivost spoljnih granica drzava clanica, osim u slucaju njihovog pristanka; ovakvi stavovi su potvrđeni na medjunarodnoj konferenciji u Hagu - usvajanje nalaza Badinterove arbitrazne komisije.**

**Generalna skupstina OUN je glasanjem o prijemu SRJ (Srbije i Crne Gore) u clanstvo ratifikovala stav Badinterove komisije o suverenitetu Srbije nad Kosovom i Metohijom, s obzirom da se ta pokrajina nalazi u njenim avnojevskim granicama.**

**Potpuno postovanje: Londonskog ugovora iz 1913., Versajskog ugovora o miru iz 1919. godine i Pariskog ugovora o miru iz 1947. gde je potvrđjen suverenitet Srbije nad Kosovom i Metohijom.**

Pri ovome treba imati u vidu i situacije u kojima, ako to odgovara međunarodnoj zajednici, ona ta dokumenta može interpretirati na svoj način. To znači da ta dokumenta ne daju apsolutnu zaštitu i podršku ukoliko po tim pitanjima nema jedinstva u Beogradu.

(IV) Novi ustav Srbije, pored dela o neotudjivosti njene teritorije, treba da sadrži posebnu odredbu o zabrani odricanja od Kosmeta i da se ta odredba potvrdi i naglasi svim međunarodnim ciniocima, a posebno: OUN (SB i GS); SE; OEBS; EU; NATO;...

(V) Jasan i kategoricki stav da je ulazak Srbije i Crne Gore u Savet Evrope, EU, Svetsku trgovinsku organizaciju ili Partnerstvo za mir, NATO, jedino moguć u avnojevim granicama Srbije i Crne Gore.

(VI) Stalno insistirati kod međunarodnih faktora da se za nasu državu ne traži ništa više od onoga što druge bivše jugoslovenske republike i istočnoevropske zemlje već imaju, naime, garantovani teritorijalni integritet i spoljne granice, ravnopravni tretman i neokrunjeno nacionalno i državno dostojanstvo.

(VII) Da se povodom privatizacije imovine Srbije na Kosovu i Metohiji zatraži pravna zaštita od Stalnog međunarodnog suda pravde u Hagu.

(VIII) Osnovu naseg projekta konacnog statusa Kosova i Metohije čini suverenitet Srbije nad Kosmetom i o tome se ne može razgovarati, a sve ostalo može biti predmet razgovora i dogovora. Suverenitet i demokratija nisu suprotstavljene vrednosti i predstavljaju dovoljno široke i fleksibilne okvire u kojima je konacno rešenje statusa Kosova i Metohije moguće naci uz uzavanje legitimnih interesa obe strane.

(IX) Insistirati na najsiroj autonomiji Kosova i Metohije pod međunarodnim garancijama i nadzorom u okviru koje se pruža albanskoj nacionalnoj zajednici visok stepen samostalnosti u odnosu na matičnu državu Srbiju. Na ovaj način se Kosovu i Metohiji obezbeđuju sve prednosti brzog razvoja u jednoj siroj zajednici, a u cilju integracija u balkanske i evroatlantske strukture.

(X) Neophodno je olaksati albanskoj zajednici shvatanje da je nezavisno Kosovo i Metohija nerealno i opasno kao faktor stalne nestabilnosti u regionu. Svi građani Kosmeta, a i regiona moraju se suociti sa evropskom realnošću koja ne dopušta nasilnu promenu granica. Pokrajina Kosovo i Metohija mogla bi postati entitet više od autonomije, a manje od države u okviru Srbije. U okviru takvog entiteta srpska zajednica dobila bi teritorijalnu i kulturnu autonomiju. Nakon ulaska državne zajednice u EU, što bi trebalo uskoro da se dogodi, psiholoska stesnjenost sugerisanog konacnog statusa Kosmeta manje bi se osećala. Svi bi postali članovi široke balkanske i evropske porodice, u kojoj nacionalne i državne granice nemaju više onaj značaj koji su dotle imale.

(XI) Neophodno je da Srbija čvrsto i dosledno, bez obzira na promene vladajućih struktura, ostane pri stavu o svom suverenitetu nad Kosmetom. Bilo koja vlast u Srbiji nema pravo da se odriče tapija na pokrajinu Kosovo i Metohija niti da je u celini ili delovima prenosi na druge. Odricanje od Kosmeta značilo bi odstupanje od nacionalnih i državnih prava Srbije i poigravanje sa sudbinom njene južne Pokrajine.

(XII) Srbija mora da postupa veoma odgovorno i odlučno kako bi sprecila pojedine međunarodne faktore u podrsci za nezavisnost Kosova i Metohije. Stav svih relevantnih subjekata Srbije mora da bude jasan: Ukoliko međunarodna zajednica ili njen deo, proglasi nezavisnost Kosmeta bez saglasnosti Srbije, to će značiti nasilno otimanje dela teritorije Srbije van pozitivnog međunarodnog prava i rizik da se takav nasilni presedan okrene protiv međunarodne zajednice.

(XIII) Srbija nema alternativu za evroatlantske integracije, međutim zurba za što brzi ulazak Srbije i Crne Gore u evroatlantske strukture mora da se sprovodi pravom brzinom i uz pravu meru. Ne sme se dogoditi da se stekne utisak da Srbiji i Državnoj zajednici i nije stalo do Kosmeta i da bi one mogle da prihvate i neko rešenje koje bi bilo ispod suvereniteta Srbije nad Kosovom i Metohijom.

(XIV) Nedopustivo je da se u javnim i nejavnim izjavama bilo kog predstavnika zvanične vlasti, slučajno prepozna sumnja u održivost sadašnjih granica Srbije ili da se dopusti mogućnost razmene Kosova i Metohije, pa čak i napuštanje cele Pokrajine ako bi ona ostala bez srpskog stanovništva.

(XV) Kosovo i Metohija ne sme da se tumai kao prepreka ili teret koga se treba što pre osloboditi u cilju što brzog ulaska Državne zajednice u EU i NATO. Na ovakav pristup nema niko pravo na politickoj sceni Srbije, bilo da je vlast ili opozicija.

(XVI) Potrebno je zaštititi kulturno-istorijski identitet srpskog naroda koji se čuva u pravoslavnim manastirima, crkvama i grobljima. Neophodne su dugoročne mere zaštite naseg kulturno-istorijskog blaga na prostorima Kosmeta kroz:

- Selekciju i kategorizaciju kulturno-istorijskih spomenika;
- Formiranje zaštitnih zona oko najvažnijih spomenika kulture;
- Sprovođenje modela zaštite kulturno-istorijskih spomenika.

(XVII) Insistirati na otpocinjaju dijaloga između Beograda i Pristine u prisustvu svih relevantnih međunarodnih faktora, a po dolasku novog Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara UN uz uzavanje mehanizma Visoke radne grupe definisane u zajedničkom dokumentu potpisanom između Beograda i Pristine (5. novembar 2001. godine). Pored Rezolucije SB UN 1244, Kumanovskog Vojno tehnickog sporazuma, Ustavnih okvira, postoji Sporazum o saradnji Jugoslavije i UNMIK-a koji je međunarodno priznat i moramo ga se pridržavati.

(XVIII) Insistirati da Haski tribunal nastavi sa podizanjem optuznica protiv ratnih zlocinaca koji su nesumnjivo izvršili genocidne zlocine na Kosmetu, a ti se nalaze i među Albancima. Srbija mora energicno, preko svih međunarodnih foruma i Haskog tribunala da zahteva sudjenje albanskim ratnim zlocincima, jer je i ona počela da sudi svoje \_ Srbe, ratne zlocince. Ukoliko Haski tribunal ne napravi značajniji iskorak po ovim pitanjima to će

biti znak da se na Kosmetu nekažnjeno može nastaviti permanentni terorizam i ekstremizam albanskih ekstremističkih grupa.

(XIX) Neophodno je izvršiti operacionalizaciju standarda tako da se tačno zna šta je čije zaduženje, u kom roku se mora sprovesti kao i u kom roku se mora dostići određeni nivo standarda. Potrebno je obezbediti mehanizam za praćenje napretka dostizanja određenog nivoa standarda. Ne može se prepustiti da sam SPGS procenjuje da li je rezultat postignut ili nije. Upravo zbog toga Kontakt grupa zajedno sa Beogradom i UNMIK-om treba mesečno da prati nivo dostizanja standarda i da o tome kvartalno izveštava SB UN i Generalnog sekretara UN.

(XX) Nema rasprave, o statusu Kosmeta, dok se ne sprovedu sve odredbe Rezolucije SB UN 1244 i obezbedi potpuno postovanje Vojno tehničkog sporazuma, Ustavnog okvira i Sporazuma o saradnji Jugoslavije i UNMIK. Ne može se raspravljati o konačnom statusu Kosova i Metohije dok se ne dostignu odgovarajući standardi multietničkog života, a to je u velikoj meri vezano za svest građana i političara koji su predvodnici. Nama je neophodno stalno praćenje stvarnog stanja i napretka kako bi zadovoljenjem određenih kriterijuma dosli do datuma kada ćemo moći da raspravljamo o datumu kada bi počeli dijalog o statusu Kosmeta.

Neophodno je da svi subjekti shvate da je jako opasno forsirati bilo koje rešenje o konačnom statusu Kosova i Metohije. Ma koliko zvučalo nerealno zaštitnik za sve nas je vreme. U protivnom delićemo, crtacemo nove granice i sigurno svi zajedno ulaziti u nove opasne i krvave sukobe koji znače razaranje, a ne integraciju i razvoj.

Vreme je da se i Srbi, i Albanci, ali i Makedonci i svi ostali narodi na Balkanu, na osnovu iskustva iz blize prošlosti, zamisle nad svojom mogućom budućom sudbinom. Osnovno iskustvo je da nijedno pripajanje teritorije, nijedna promena granica, nisu doveli do veće ekonomske moći ili razvoja, već do razaranja, pustosenja, ogromnih ljudskih i materijalnih gubitaka i siromastva. Akcenat naše budućnosti treba da bude u okviru rešenja zasnovanih na integrativnim procesima Zapadnog Balkana. Uostalom Rezolucija SB UN 1244 i vojne snage su tu delimično i zbog budućih integracija i kontrole tog procesa.

U protivnom postoji opasnost da lideri većinskog stanovništva na Kosmetu ne dozvole da se na njega i na svoju zemlju i u svoje domove vrati veliki broj raseljenih i prognanih. Ako bude tako, onda će se ispostaviti da je preduslov novog Kosmeta bio zločin etničkog čišćenja. Uveren sam da međunarodna zajednica neće podržati lidere i stanovništvo koji odbijaju norme civilizacije koja je za njih vodila rat.

*izvor: Koordinacioni Centar*

*za Kosovo i Metohiju, 22. juli 2003.*

## **EPISKOP ARTEMIJE SLUŽIO ARHIJEREJSKU LITURGIJU NA RUSEVINAMA MANASTIRA SVETIH VRACA U ZOCISTU KOD ORAHOVCA**

ZOCISTE 14. JULI 2003. godine

Episkop Artemije sa svestenstvom i monastvom Eparhije rasko-prizrenske danas je služio svetu arhijerejsku liturgiju na rusevinama manastira Sv. Kozme i Damjana u Zocistu kod Orahovca. Ovaj manastir koji je posvećen Sv. Vracima već četiri godine leži u rusevinama nakon što su ga u leto 1999. godine opljačkali i zapalili albanski ekstremisti.

Svestenstvo i narod počeli su da pristizu u pratnji vozila KFOR-a još u ranim jutarnjim časovima. Pored svestenika i monaha u porti razrušenog manastira sakupilo se oko stotinjak vernika sa iz orahovackog kraja i Severnog Kosova. Obracajući se vernicima episkop Artemije je zablagođario Bogu što su se Srbi i ove godine okupili oko svoje porušene svetinje izrazivši čvrstu nadu da će se uskoro stvoriti uslovi za obnovu manastira i život monaskog bratstva.

Nakon završene svete arhijerejske liturgije odslužen je mali pomen na grobovima igumana Damjana i monaha Mojsija, da bi potom bio osvećen i prerezan slavski kolac.

Ovogodisnja proslava Sv. Vraca u manastiru Zociste protekla je bez incidentata zahvaljujući jakom obezbeđenju snaga KFOR-a. Nakon službe u manastiru, Episkop Artemije i narod su posetili Veliku Hocu, obližnje srpsko selo gde je priređen slavski ručak.

Istovremeno u jutarnjim časovima u selu Novake, dvadesetak kilometara istočno od Prizrena, u koje su se u februaru vratili prvi srpski povratnici, proslavljena je slava Sv. Kozme i Damjana u obnovljenoj seoskoj crkvi. Sv. Liturgiju je služio jerej Aleksandar Nespalić, a za ovu priliku u Novake je došlo 5 autobusa sa Srbima prognanim iz ovog kraja koji su pozeleli da zajedno sa Novacanima proslave ovaj praznik. U selu je već 61 kuća stavljena pod krov iako još ostaje mnogo posla da se obnovi život u ovom i okolnim srpskim selima koja su sistematski razorena u leto 1999. godine, nakon dolaska snaga KFOR-a.

Episkop Artemije je nakon slavskog ručka u Velikoj Hoci posetio povratnike u selu Novake i čestitao im slavu.

Obracajući se okupljenima episkop Artemije ih je ohrabrio da ustraju u svojim naporima da obnove život na svojim opustošenim ognjistikama.

*ERP KIM Info-sluzba*

## **PRVI SRBI POVRATNICI U SELU BELO POLJE KOD PEĆI**

*ERP KIM Info-sluzba*

Pec, 14. juli, 2003

Danas se u selo Belo Polje kod Peći nakon četiri godine života u izbeglistvu vratila prva grupa od 35 srpskih povratnika.

Povratnike su ispred Srpske Pravoslavne Crkve dočekali protosindjel Sava i monah Ksenofont iz manastira Vioski Decani i monahinja Pecke Patrijarsije. Dočeku su prisustvovali i predstavnik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Ljiljana Belos kao i predstavnici KFOR-a i UNMIK-a. Ovom svečanom i potresnom događaju prisustvovali su i

predstavnicima obližnjeg srpskog sela Gorazdevac, jedinog u pečkoj regiji u kome su se Srbi nakon rata održali. Povratnicima koji su iz autobusa izašli noseći ikonu Sv. Kozme i Damjana, čiji se danas praznik slavi, prinesena je tradicionalna pogaca sa solju, da bi potom ispred improvizovanog kampa u kome će biti smesteni bilo odsluženo svecano blagodarenje Bogu. Nakon molitve povratnike je u ime episkopa Artemija, sveštenstva i monastva rasko-prizrenske Eparhije pozdravio protosindjel Sava (Janjic). "Ovo je dan koji smo svi dugo čekali, dan kada se ponovo vraćate svojim domovima da biste iz pepela i rusevina ponovo podigli svoje kuće i obnovili život u Belom Polju", rekao je otac Sava, koji je za blagodarenje Gospodu, ali i svim ljudima koji su pomogli da dođe do povratka. Otac Sava se posebno zahvalio komandantu italijanskih snaga u Peci, pukovniku Jubiniju koji je uložio lični trud kako bi došlo do povratka prognanika i apelovao je na UNMIK i UNHCR da udvostruče svoje napore kako bi se povratnici održali i obnovili svoja porušena ognjišta.

Nakon molitve i besede povratnicima je poslužen rucak koji su spremile monahinje manastira Pečke Patrijarsije. KFOR je obezbedio rezerve hrane za narednih sedam dana kao i gorivo za potrebe agregata. Namirnice je takođe poslao i manastir Visoki Decani.

Ljiljana Belos je u ime Koordinacionog centra i g. Nebojse Covica pozdravila povratnike i obavestila ih da će već u toku narednih dana KC poslati frizider, sporet i kotlove za spremanje hrane, kao i druge potrepštine. Takođe je planirana i dugoročna pomoć KC-a za obnovu porušenih domova.

Povratnici su se zahvalili svima koji su ih dočekali i koji su pomogli da dođe do prvog organizovanog povratka u pečkoj opštini. I pored gotovo potpune pustosti u selu povratnici su ispunjeni velikim entuzijazmom i cvrstom rešenoscju da obnove svoje domove i uskoro dovedu svoje porodice.

Selo Belo Polje, nalazi se u južnim predgrađima Peci. Ovo najveće srpsko selo pečke regije pominje se prvi put u Decanskoj povelji Sv. Kralja Stefana Uroša Decanskog 1327. godine kao crkveno imanje. Nakon završetka oružanog sukoba 1999. godine i muckog ubistva petorice srpskih seljana celokupno srpsko stanovništvo ovog sela bilo je prinudjeno da i pored prisustva snaga KFOR/a napusti svoje domove. Albanski ekstremisti su nakon toga sistematski opljačkali i zapalili svih 280 srpskih domova. Putevi i dvorista su u međuvremenu prekriveni sutom i smecem koje je donoseno iz Peci iz okoline. Svi voćnjaci u selu su posećeni, a vodovodne i električne instalacije uništene. Čudom Božjim potpuno razaranje je preživela jedino Crkva Presvete Bogorodice iz 1868. godine koju su ekstremisti opljačkali i delimično zapalili iznutra. Seosko groblje koje se prostire oko crkve i koje je povezano sa gradskim pravoslavnim grobljem u Peci velikim delom je oskrnavljeno. Desetine nadgrobnih spomenika su prevrnuti ili potpuno razbijeni.

### ***U Belom Polju kod Peci***

## **PUCNJI NA POV RATNIKE**

Belo Polje, 20. jula (Beta)

Nepoznate osobe otvorile su danas vatru na nekoliko srpskih povratnika u metohijsko selo Belo Polje, nedaleko od Peci, ali u incidentu niko nije povredjen.

U srpsko selo Belo Polje nedavno su se vratila 24 povratnika, koji još uvek žive u satorima u centru naselja, jer su njihove kuće uništene po ulasku međunarodnih snaga na Kosovo 1999. godine.

Povratnici Radomir Kostic, Arandjel Arsenijevic, Davor Popovic i Zivko Bozic bili su se uputili ka uništenoj kući Kostica koja se nalazi na obodu sela i kada su prisli potoku, nedaleko od kuće, nepoznate osobe su pripucale na njih iz automatskog oružja.

Na lice mesta odmah su izašli pripadnici italijanskog Kfora, koji su se u selu nalazili kao pratnja monasima manastira Visoki Decani i Djurdjevi Stupovi i funkcionera Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Svete Stefanovica.

Italijanski vojnici pokrenuli su potragu za osobama odgovornim za danasnji incident.

## **PISMO SNV KIM DRZAVNOM VRHU SCG I SRBIJE**

Gracanica, 14. juli 2003. god.

**Predsedniku Ministarskog saveta Drzavne zajednice SCG**

**Predsedniku i sefovima poslanickih klubova u Skupstini Drzavne zajednice SCG**

**Predsedniku i sefovima poslanickih klubova u Skupstini Republike Srbije**

**Predsedniku Vlade Republike Srbije**

**Odboru Skupstine Republike Srbije za Kosovo i Metohiju**

**Sefu Koordinacionog centra drzavne zajednice SCG i Srbije za Kosovo i Metohiju**

Poslednje odluke privremenih kosovskih institucija, ali i one donete u Beogradu vezane za Kosovo i Metohiju naterale su nas da Vam se po ko zna koji put obratimo za pomoc u ocuvanju drzavnog suvereniteta i integriteta Srbije na prostoru Kosova i Metohije, kao i opstanka i povratka Srba na ovim prostorima.

1. Privremena Skupstina Kosova na proslonedeljnoj sednici 10. juna 2003. godine usvojila je Preporuke o povratku raseljenih lica koji je, sudeci prema tacki 8 ovog dokumenta, ogranicen i dozvoljen samo za raseljene u toku rata sa prostora Kosova i Metohije, bez obzira na njihovu etnicku pripadnost. Time se prakticno iz povratka iskljucuju Srbi proterani pre, a narocito posle sukoba na Kosovu i Metohiji, od dolaska medjunarodne misije na ove prostore. Posebno nas je iznenadila saglasnost u donosenju ovog dokumenta svih politickih partija i koalicija u Skupstini Kosova, ukljucujuci i srpsku Koaliciju Povratak, cije je predstavnike narod izabrao da brane njihova prava, pre svih pravo na povratak. Oni, pak, nisu uopse reagovali na tacku 8 Preporuka Skupstine Kosova.

2. U stampi se ovih dana pojavila vest o mogucnosti da Srbi raseljeni sa Kosova i Metohije "prijave prebivaliste u bilo kom mestu na teritoriji drzavne zajednice SCG, ali da time gube dosadasnji status raseljenih lica i ostvaruju prava kao i

ostali gradani SCG". To nas je dodatno uznemirilo, jer predstavnici kosovskih Srba vec cetiri godine trazе od medjunarodne zajednice i vlasti u Beogradu da se izvrši civilna registracija raseljenih sa Kosova i Metohije, cime bi se dokazalo da su to gradjani Srbije i da im pripadaju sva prava, kao i onima koji su ostali na Kosovu i Metohiji. Ovakvim aktom bi se garantovalo pravo na povratak raseljenih Srba, a ujedno omogucilo i ocuvanje teritorijalnog integriteta Srbije na Kosovu i Metohiji.

Uznemireni smo sto se umesto ispunjenja nasih zahteva donosi odluka o prijavljivanju interno raseljenih lica na nove adrese u centralnoj Srbiji i Crnoj Gori, sto prakticno znaci legalizaciju integracije raseljenog srpskog stanovnistva sa Kosova i Metohije u drugim delovima nase drzave, ali i nemogucnost ostvarivanja srpskog drzavnog interesa na Kosovu i Metohiji. Iako se ovakav potez opravdava resavanjem statusa raseljenih lica, smatramo da je on politicki i nacionalno neprihvatljiv i stetan.

Tome treba dodati da su nedavno i Maticne sluzbe iz Vitine izmestene u Vranje, cime se direkno gase poslednje drzavne institucije Srbije i gubi svaka nada za opstanak Srba i Srbije na ovim prostorima.

3. Istovremeno Koordinacioni centar SCG i Srbije za Kosovo i Metohiju u javnosti predlaze "novu semu i mrežu" organizacije na Kosovu i Metohiji, sto otvara mogucnost novih podela medju Srbima, dodatne konfuzije i u sadasnjim uslovima jedino moze da rezultira nestankom srpskih institucija na Kosovu i Metohiji. Napominjemo da je stvaranje ovakvih neformalnih udruzenja preko Koordinacionog centra u suprotnosti sa interesima Srba i Srbije na ovim prostorima, ali i sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN.

4. Takodje Vas molimo da hitno preispitate odluke o pruzanju drzavne pomoci u oblasti drustvene brige o deci i socijalne nadoknade kao stecenih i garantovanih prava gradjana. Odlukom da se gradjanima umesto drzavne nadoknade u istom iznosu ponudi pomoc preko mreze Koordinacionog centra definitivno se kidaju institucionalne veze Kosova i Metohije sa Srbijom. Mada se ova odluka obrazlaze zainteresovanoscu velikog broja Albanaca za dobijanje ove pomoci, smatramo da ona, ipak, nema opravdanja. Od cinjenice da je zainteresovanost pojedinih Albanaca za ostvarivanje njihovih prava kroz drzavne institucije cin priznavanja drzave Srbije, ne bi trebalo bezati, ali im treba dati mogucnost da svoja prava ostvare kroz ispunjavanje obaveza prema drzavi, pre svega placanje poreza.

Uprkos dogovorima da bi vlast u Beogradu odluke koje se ticu Kosova i Metohije trebalo da donose u dogovoru sa relevantnim predstavnicima kosovskih Srba, nazalost, mi o njima saznajemo iz medija. Podsecamo Vas i pozivamo da odrzite obećanje dato na sastanku sa premijerom Srbije, odrzanom krajem aprila, da se sto pre formira Drzavno vece za Kosovo i Metohiju u kome bismo zajednickim snagama radili. Ujedno Vas molimo da kao najodgovornije licnosti u nasoj drzavi konstruktivno pomognete resavanju kosovsko-metohijskog problema i sprecite nestajanje Srba sa prostora Kosova i Metohije do kojeg bi mogle da dovedu i ove poslednje odluke kako Pristine, tako i Beograda, ukoliko se na njih ne bude blagovremeno reagovalo.

**Episkop rasko-prizrenski i kosovsko-metohijski +Artemije, Predsednik SNV Kosova i Metohije**

**Episkop Artemije sa svestenstvom sluzio svetu arhijerejsku liturgiju u manastiru Crna Reka kod Novog Pazara**

## **VELIKI PETROVDANSKI SABOR U MANASTIRU CRNA REKA**

Crna Reka, 12. juli 2003.

Svetom arhijerejskom liturgijom koju je sluzio episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic) sa svestenstvom i monastvom Eparhije rasko-prizrenske i velikim narodnim saborom u manastiru Crna Reka danas je proslavljen praznik svetih apostola Petra i Pavla.

U besedi posle liturgije i rezanja manastirskog slavskog kolaca vladika Artemije istakao je da je "danas veliko slavlje i na Nebu i na zemlji", jer su "sveti apostoli Petar i Pavle propovedima svojim posejali seme nauke Bozje koju su i zivotom svojim svedocili i utvrdili nas u nasoj veri". Vladika se pomolio Gospodu da se "narod i ubuduce sakuplja u velikom broju u ovom svetom domu".

-Okupili smo se da milost Gospodnju izmolimo za sebe i ceo nas narod. Pomolimo se da Gospod primi nase molitve i pokajanje za sve ono sto smo zgresili ziveci vise od 50 godina odvojeni od vere i Crkve zbog cega On i salje na nas razne nevolje, ali ne da bi nas kaznio, nego da bi nas probudio i povratio, kao sto otac kara svoju decu da bi ih popravio - rekao je vladika Artemije.

Petrovdanskom saboru u Crnoj Reci prisustvovalo je nekoliko hiljada vernika iz svih krajeva centralne Srbije, sa Kosova i Metohije i iz Crne Gore. Poznavaoi prilika kazu da ne pamte da je nekoliko desetina godina unazad ovako veliki broj vernika posetio Crnu Reku na Petrovdan. Kolone vernika i parkirani automobili od ranog jutra ispunili nekoliko kilometara dug put koji vodi od sela Ribarice do manastira Crna Reka.

**J.T.**

**Pocetak obnove manastira Banjske**

## **BEZ SRBA KOSOVO NECE BITI NASE....**

Banjska, 15. juli 2003. god.

Polaganjem kamena temeljca za novi konak manastira Banjska (14. vek) juce je zvanično pocela obnova ove zaduzbine kralja Milutina koja se nalazi nedaleko od Zvecana. Temelje novog manastirskog konaka u koje bi monasko bratstvo trebalo da se useli do kraja godine osvestao je episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic) sa svestenstvom i monastvom Eparhije rasko-prizrenske.

U vreme kad nas narod prezivljava teske trenutke svoje istorije, kad nam na Kosovu i Metohiji guse svetinje, u poslednje cetiri godine poruseno je 120 crkava i manastira, Bog je hteo da istovremeno vaskrsavaju one nase svetinje koje su

zamlje pre vise stotina godina. Ovo je znak, dokaz i ohrabrenje koje se danas unistavaju docekati dan svoje obnove - rekao je vladika Artemije posle osvecenja temelja u Banjskoj.

Vladika Artemije je naglasio je da za ozivljavanje Banjske ali i svih drugih manastira potrebno da "srpski narod ostane istrajan na svetim kosovsko-metohijskim prostorima".

"Dok nas ima na Kosovu ono ce biti nase. Ako bi nas, ne daj Boze, nestalo sa ovih prostora, Kosovo ne bi bilo srpsko, makar bilo u granicama neke velike Srbije. Ne treba nam Kosovo bez Srba na njemu. Zato moramo izdrzati, istrajati u nadi i spasenju i ostati na ovim nasim prostorima na koje sto pre treba da se vrate oni koji su bili prinudjeni da odu sa Kosova i Metohije, da bi Bog bogoslovio ceo nas narod" - naglasio je vladika Artemije.

Osvecenju temelja novog manastirskog konaka u Banjskoj prisustvovali su episkop timocki Justin (Stefanovic), predstavnici Koordinacionog centra SCG i Srbije za Kosovo i Metohiju, koji finansira obnovu ovog srednjovekovnog manastira, Republickog zavoda za zastitu spomenika kulture, kao i mestani sela Banjska.

**J.T.**

## **CUVENA ZADUZHINA KRALJA MILUTINA**

Manastir Banjska nalazi se pored danasnjeg sela Banjska u opštini Zvečan, severno od Kosovske Mitrovice. Banjska je zaduzbina Sv. Kralja Milutina koji je ovu zaduzbinu podigao izmedju 1312 i 1316. godine. Nakon smrti kralja njegove svete mosti su položene u crkvi manastira Banjske, koja je kao kraljevska grobna crkva bila mnogo bogatije ukrasena od ostalih cetdesetak Milutinovih zaduzbina.

Manastirska crkva Sv. Arhidjakona Stefana sagradjena je na mestu ranijeg crkvista gde je jos u 13. veku, za vreme vladavine Milutinovog oca kralja Urosa I postojala banjska episkopija. Za vreme Milutinove vladavine manastir je obnovljen i postao je cetvrti po ugledu manastir Srpske Arhiepiskopije. Dobivsi blagoslov Arhiepiskopa Save III (1309-1316) i njegove majke kraljice Jelene, Milutin je poverio izgradnju ove svetinje svom duhovnom ocu igumanu Danilu (buducem arhiepiskopu), koji je u to vreme dosao iz Hilandara. Kada se sveti kralj Milutin upokojio u svom letnjikovcu u Nerodimlju (kod Urosevca) 1321. godine Arhiepiskop Danilo II (1324-1337) preneo je njegovo telo u Banjsku gde je i sahranjeno uz kraljevske pocasti. Kraljica Teodora, majka Cara Dusana kasnije je sahranjena u severnoj kapeli crkve. Nakon Kosovske bitke 1389 godine monasi su preneli mosti kralja Milutina u Trepču, da bi kasnije 1445 godine one bile prenesene u Sofiju, u Bugarsku, gde i danas pocivaju u hramu Sv. Aleksandra Nevskog.

U toku 17. veka Turci su crkvu vec oronulog manastira Banjske pretvorili u dzamiju. Manastir je posebno pretrpeo razaranja 1689. godine kada su turska i austrijska vojska naizmenicno koristile manastir kao tvrdjavu u toku Austrijsko-turskog rata. Krajem 17. veka su Turci raskopali mermerni pod crkve u potrazi za zlatom Arhiepiskopa Danila. Prva ozbiljnija istrazivanja zapocela su odmah nakon oslobodjenja Kosova i Metohije 1912. godine. Vec 1915. godine pronadjena su dva prstena, jedan srebrni i jedna zlatni u grobu kraljice Teodore. Ovi prstenovi se smatraju najlepsim primercima srpskog srednjovekovnog zlatarstva. Godine 1938. godine nakon zavrsetka istrazivanja i iskopavanja temelja okolnih konaka crkva je delimicno obnovljena i stavljena pod privremeni krov.

Crkva manastira Banjske pripada Razkoj crkvenoj skoli. Sagradjena je po ugledu na plan Bogorodice crkve u Studenici. Osnovu crkve cini jednobrodna gradjeviina sa apsidom. Sa leve i desne strane glavnog broda nalaze se kapele. Sa zapadne strane se nalazi priprata. Fasada je uradjena u kombinaciji trobojnog mermera. Crkva je takodje bila bogato ukrasena kamenom plastikom. Najznacajnja sacuvana skulptura-reljef Bogorodice sa Hristom koja je ukrasavala glavni portal nalazi se danas u obliznjem manastiru Sokolica. Od bogatog freskopisa koji je radjen u periodu izmedju 1317 i 1321 godine sacuvani su samo fragmenti likova svetitelja u lucnim medaljonima ispod glavne kupole.

Prema idejnom planu za rekonstrukciju manastira Banjske u prvoj fazi je predvidjena izgradnja monaskog konaka za smestaj bratstva da bi se u narednim fazama krenulo sa obnovom ostalih manastirskih zgrada i same crkve Sv.

Arhidjakona Stefana.

Pocetak duhovne i materijalne obnove manastira Banjske je od velikog znacaja za celo severno Kosovo, jer ce ovaj kraj u kome trenutno zivi skoro polovina preostalih kosovo-metohijskih Srba dobiti jos jedan jak duhovni i monaski centar.

### ***Pozdravni govor americkog diplomate kao uputstvo i lekcija za "kosovare"***

## **AMERICKI OCEVI OSNIVACI GOVORE KOSOVU**

Dobro vece, dame i gospodo, i hvala vam sto ste nam se pridruzili veceras na proslavi 227. rodjendana Sjedinjenih Americkih Drzava.

**Pre dve stotine godina, predsednik Tomas Dzeferon je udvostrucio velicinu Sjedinjenih Drzava kupovinom Luizijane, praveci novu zemlju koja se protezala od Atlantika do pacifika.** Vlada je bila stabilna, drzava je cvetala, buducnost je bila dobra. Sve u svemu, Amerikanci su imali mnogo razloga da budu srećni, a malo razloga da brinu. Medjutim, samo nekoliko kratkih godina pre toga, postojao je potpuno drugaciji svet za americki narod. Decenija 1790 je bila mozda jedna od najkriticnijih decenija u istoriji nase zemlje. Ovaj period je opisan kao *\_doba strasti\_* iz jednog jednostavnog razloga; politicki dijalog izmedju najvisih politickih instanci revolucionarne generacije bio je takmicenje u vikanju koje je trajalo citavu deceniju. Politicki odnosi izmedju lidera Amerike nisu bili dobri i malo se toga cinilo da se napravi efektivna vlada. Sama buducnost nase zemlje je bila u pitanju i uopste se nije znalo da li ce ovaj veliki eksperiment uspeti.

Iskustvo americkih oceva osnivaca u suocavanju sa izazovima moze biti korisno danas za nas. Iako buducnost Kosova jos nije odredjena, suocavate se sa mnogim istim pitanjima koja su toliko vazna za demokratsku buducnost Kosova.

1790. godine, Sjedinjene Drzave su dobile nezavisnost od Engleske. Imali smo nasu Deklaraciju o nezavisnosti, imali smo nas Ustav, rat je bio završen. Imali smo mnogo razloga da budemo srećni, ali bilo je i mnogo problema. Ekonomija

je bila očajna, nasa valuta je imala malu vrednost i skoro svaki peti covok u trinaest kolonija je bio rob, drzan protiv svoje volje, u nemogucnosti da zivi i radi onako kako zeli, bez prava glasa u politickom sistemu. Mnogima se cinilo da nasi politicari nisu znali sta da urade sledece. Iako smo imali Ustav, niko zapravo nije znao kako da se sve to usaglasi. Bez podrške drugih zemalja ili medjunarodne zajednice, ocevi osnivaci morali su sami to da urade, osmisjavajuci kako da zadrze vrednosti americke revolucije, a pri tome da efektivno vladaju.

Nekako smo uspeli da se izvucemo, Amerika je postala ekonomski stabilna, napravljeni su kompromisi i razgovorom su resena pitanja, a ne nasilnim konfliktom - uz jedan znacajan izuzetak. Medjutim, postojalo je jedno pitanje sa kojim nisu zeleli da se suoce, a sto je skoro prouzrokovalo raspad Sjedinjenih Drzava. Mozda bas iz tog neuspeha Kosovo danas najvise moze da nauči. Nas uspeh u velikoj meri dugujemo grupi uglednih politickih lidera - sedmorici ljudi, poznatih kao "Ocevi osnivaci." Ovih sedam americkih heroja bili su Džordž Vasington, nas prvi predsednik; Džon Adams, nas drugi predsednik; Tomas Džeferson, nas treci predsednik; Bendžamin Frenklin, nas prvi ambasador; Aron Bur, nas treci potpredsednik; i Aleksandar Hamilton, nas prvi ministar finansija. Trojica od ovih ljudi su potpisali Deklaraciju o nezavisnosti, ali su svi oni rizikovali svoje zivote i sudbine kako bi ostvarili svoj san o samoupravi. Svako od njih je bio posvećen tome da se njihova zemlja koja je bila u zacetku održi uprkos velikim izazovima i po cenu licne zrtve. Imali su jednu vaznu prednost - ubedjenje da ce, bez obzira na sve, njihov eksperiment uspeti. Verovali su da neće doziveti neuspeh, da je njihov san mnogo veci od bilo koga od njih pojedinačno. Znali su da mogu da uspeju samo ukoliko njihov rad donese rezultate i ukoliko rade zajedno, ostavljajuci iza sebe stranacku politiku. Mislim da nam ovi veliki ljudi govore i danas i postoje tri vazne lekcije kojima moraju da nas nauče. Njihova prva lekcija za danasnje Kosovo je uloga i ostvarivanje licnih odnosa u politici. Ocevi osnivaci su bili jedna veoma raznovrsna grupa. Pitali su iz razlicitih drustvenih slojeva, zalagali su se za razlicite politicke ideologije, a cak su se i njihove licnosti sukobljavale. Cesto su vikali jedni na druge, cak su izbegavali jedni druge s vremena na vreme, ali su ogranicili svoje sukobe na verbalne rasprave. Osim jednog puta. 11. jula 1804. Aron Bur je pucao na Aleksandra Hamiltona u dvoboju. Hamilton je sledeceg dana preminuo. Aron Bur, heroj revolucionarnog rata i briljantni politicki mislilac, bio je osramocen i morao je prerusen pobeci iz svoje domovine, i nikada vise nije drzao javnu funkciju. Upotreba nasilja u postizanju politickih ciljeva okoncala se unistenjem dva oca osnivaca - jasno je bilo da nije bilo pobednika u tom sukobu, a americki narod je izgubio dva velika lidera. Lekcija za sve nas je bila jasna; nasilje u sluzbi politickih ciljeva unistava sve koji su u njega ukljuceni. Pre tog kobnog dana, tokom decenije 1790, Ocevi osnivaci uspeli su da se povrate i funkcionisu kao kolektiv - ne kao pojedinci koji zeleva da dominiraju jedan nad drugim. Posao koji su imali, odgovornost koju su im poverili biraci bili su suvise veliki da bi ih iko od njih pojedinačno ostvario. Ocevi osnivaci su se svi licno poznavali. To ne govori da su uvek bili prijatelji, ili da su voleli jedni druge, ali imali su licne odnose koji su im omogucavali da izgrade poverenje i da rade zajedno za zajednicku dobrobit. Cesto su se susretali i pisali mnogo pisama jedni drugima. Cesto su jeli i pili zajedno, i inace im je bilo veoma vazno da se poznaju. Kao rezultat toga, mogli su verovati jedni drugima u drzavnim pitanjima, kao i u pitanjima licne prirode. Zbog tog poverenja mogli su zajedno da pronadju kompromise i rese pitanja van arene javne rasprave gde smirenost i razum mogu prevladati nad pristrasnom politikom i polemikom. Nedavni potezi dva partijska lidera na Kosovu da uspostave pozitivan licni odnos je znacajan razvoj u tom smislu. Njihov primer je dobar primer za sve. Konacno, ovi veliki ljudi su imali dubok osećaj za istoriju koju su znali da stvaraju. Oni su radili, pisali i govorili ne samo u ime njihovih savremenika, vec i u ime bezbrojnih generacija za koje su verovali da ce doći. Oni su verovali u svoj uspeh. Ali, takodje su znali da ce njihov rad i nacin na koji su radili poslužiti za obrazovanje buducih generacija Amerikanaca i da ce postaviti standard na osnovu koga ce njihova zemlja funkcionisati mnogo godina kasnije. **Druga lekcija koju nasi Ocevi osnivaci imaju za danasnje Kosovo** je vaznost resavanja ekonomskih pitanja sto je pre i efikasnije moguće. Kada je Džordž Vasington 1789. godine postao prvi predsednik nase nacije, ubrzo je imenovao Aleksandra Hamiltona kao prvog ministra finansija. Dva dana nakon imenovanja na položaj, Hamilton je vredno radio na sakupljanju finansijskih podataka iz svih sesnaest drzava i pravljenju nacrtu izvestaja i predloga kako upravljati ekonomijom nacije. Hitnost resavanja ovog pitanja je svima bila ocigledna. Ekonomija Amerike je bila u haosu. Hamiltonov odgovor je bio nacrt akcionog plana za ekonomske reforme. Znao je da ukoliko njegova mlada domovina ne stane na cvrste ekonomske noge, sve za sta su se borili tokom revolucije bi moglo biti izgubljeno. Hamilton je poceo da neorganizovane finansije drzave postavlja na cvrste noge. U nizu izvestaja, predstavio je program ne samo za stabilizaciju drzavnih finansija, vec i za oblikovanje buducnosti zemlje kao mocne, industrijske nacije. Predložio je uspostavljanje nacionalne banke, finansiranje nacionalnog duga, preuzimanje ratnih dugova koje su imale drzave i politiku koja bi podstakla proizvodnju i preduzetnistvo. Sve u svemu, Hamilton je razvio cvrstu ekonomsku politiku koja je bila naklonjena sloju poslovnih ljudi njegovog vremena. Znao je da bez podrške privatnog sektora, bez podrške poslovne zajednice, ekonomija zemlje ne bi uspela. Stavljajuci vladu i poslovnu zajednicu na ISTU stranu, i razvijajuci politiku u konsultaciji sa poslovnom zajednicom, Hamilton je bio u mogucnosti da uvede zemlju u novu eru ekonomskog rasta i industrijskog razvoja koji je obogatio americki narod i omogucio mu da uziva u jedinstvenom ekonomskom rastu. **Poruka za danasnje Kosovo je jasna.** Reagujte brzo i reagujte na osnovu cvrstog znanja koje posedujete o ekonomiji Kosova. Prvo, poslovna zajednica i vlada moraju da se medjusobno konsultuju u formulisanju politike koja ce promovisati ekonomski rast. Koliko poslanika u parlamentu, na primer, redovno ode van Pristine da sa kosovskim privrednicima diskutuje o porezu na dodatnu vrednost, akciznom porezu i dozvolama? Drugo, Svetska banka i Medjunarodni monetarni fond nedavno su predložili razvoj usmerene ekonomske strategije. Da li Kabinet razmatra integrisani pristup kosovskim problemima? **Trece, energicna privatizacija drustvenih i drzavnih preduzeca treba da vam bude glavni prioritet. Imate moc i ovlasćenje da to uradite, uz nekoliko ogranicenja. Ne bi trebalo vise gubiti vreme ukoliko zelite da otkljucate svoj puni ekonomski potencijal.** Konacno, kosovski biznismeni, kako oni ovde, tako i oni u inostranstvu, moraju investirati u Kosovo. Pokazite inostranoj poslovnoj zajednici da je Kosovo dobra investicija i da mozete privuci investicije kak i pre nego sto se odluci o konacnom statusu. **Sada cemo da se**

**osvrnemo na trecu lekciju nasih Oceva osnivaca za danasnje Kosovo.** Mislim da je ova lekcija najopasnija i da mora biti resena. Zato sto u ovoj lekciji ne ucimo iz onoga sto su nasi Ocevi osnivaci uradili, vec iz onoga sto nisu uradili. Njihova neaktivnost nam danas govori i njihov nedostatak hrabrosti u resavanju ovog najtezeg pitanja. 1790. godine Amerika je bila zemlja sa oko cetiri miliona ljudi, polovina od njih bila je mladja od 16 godina. Imali smo sesnaest drzava, sto je bilo povecanje od prvobitnih trinaest kolonija. Bili smo mlada zemlja u razvoju, ali smo bili i zemlja robova. U svim, osim u dvema drzavama, preko 700,000 ljudi africkog porekla drzani su protiv svoje volje, primorani da rade bez plate, njihova jedina sloboda je bila sloboda da budu kupljeni i prodani u bilo koje vreme, sa ili bez njihovih porodica. Ovi ljudi, zene i deca sacinjavali su skoro jednu petinu stanovnistva Amerike tokom 1790. U pet nasih drzava, ovi robovi su sacinjavali polovinu ili vise od ukupnog broja stanovnistva. Medjutim, najgore od svega je bilo da je sama ideja ropstva bila anatema idealima i vrednostima americke revolucije i svaki od Oceva osnivaca licno je nije odobravao. Ipak, ovo pitanje je bilo toliko razdorno, tako da ovi inace hrabri ljudi su smatrali da bi suocavanje sa ovim najtezim pitanjem moglo unistiti jedinstvo njihove nacije. U vreme kada vecina intelektualaca nije mogla da prica o dvo-rasnom drustvu, samo nekolicina Amerikanaca mogla je da zamisli zemlju u kojoj bi se ljudi africkog porekla smatrali jednakim partnerima. Ova greska je skoro unistila njihov san i upropastila sav dobar posao koji su ucinili. Kao rezultat njihove neodlucnosti i nedostatka snage i volje da se suoce da strasnom istinom o americkom drustvu, nasa zemlja je bila primorana da se bori sa tom istinom sledecih sedamdeset godina. Ovo pitanje je reseno tek nakon sto je 600,000 Amerikanaca poginulo boreci se zbog tog pitanja u americkom gradjanskom ratu, pa cak i tada, dugotrajni drustveni efekti ropstva su opstali dugo tokom sledeceg veka, cak i do danasseg dana. **Oko 200 godina kasnije, Amerikanci se i dalje bore sa nasledjem ropstva i rasizma koji ga je omogucio. Nadam se da bas tu gresku lideri Kosova nece napraviti.** Danas ste suceni sa veoma teskim pitanjem koje pobudjuje snazne emocije. Za mnogo je bolno o tome diskutovati i veoma je razdorno. **Ali, to je pitanje koje se mora resiti. Ukoliko ga ne resite, moze unistiti vas san i upropastiti sav dobar posao koji ste uradili do sada, kao sto je pretilo da unisti americko drustvo. Ja ovde mislim na pitanje povratka i pomirenja, na mesto Srba i drugih manjina na Kosovu danas i u buducnosti, i na odnose Kosova sa Beogradom. Dok stojim ovde ispred vas veceras, veoma sam zadovoljan sto mogu da kazem da zaista pocinjete da se hvatate u kostac sa ovim teskim pitanjem. Cak iako je ovo pitanje podjednako tesko i za politicke lidere i za obican narod, vi shvatate da se ne moze vise odlagati. Priznajete da se moraju preduzeti konkretne mere kako bi se resio problem raseljenih lica sa Kosova. Kosovski predsednik, premijer i predsednik Skupstine i mnogi politicki lideri su potpisali otvoreno pismo upuceno raseljenim licima sa Kosova koji zive van Kosova. Ovo pismo poziva raseljena lica da se vrate u svoje domove gde i pripadaju. Pozvani su da se vrate kuci i rade sa drugim zajednicama na Kosovu i vladajucim institucijama na izgradnji demokratskog tolerantnog i multietnickog Kosova. Politicki lideri su hrabro uputili ovo pismo. Oni si to uradili na vlastitu inicijativu, zato sto su znali da je to ispravno da se uradi. Ocevi osnivaci Amerike bi bili veoma ponosni i ne sumnjam da bi vam cestitali sto ste ucili na njihovoj gresci.** Ali, to nije dovoljno. Dalje mere moraju se preduzeti kako bi se obezbedio povratak, kako bi se pomoglo svim raseljenim licima da odluice o svojoj buducnosti i da se ukljuice u kosovske institucije, ekonomiju i drustveni zivot. Svaka opstina treba da se ukljuci. Ali, ovo nije samo obaveza vecinske zajednice. Sve etnicke zajednice na Kosovu treba da se okrenu ka drugima kako bi izgradili poverenje i kako bi pokazali svoju posvecenost zajednickom zivotu. Pratite primer nasih Oceva osnivaca kako biste izgradili poverenje kroz licne odnose i radili zajedno da napravite konsenzus, dosli do kompromisa i pronasli miran nacin resavanja teskih pitanja koja se mozda ne mogu resiti u javnim raspravama. Dok se okrecete prema kosovskim Srbima i drugim manjinskim zajednicama, takodje treba da se okrenete i ka srpskoj i crnogorskoj vladi u Beogradu. Doslo je vreme za ozbiljne razgovore o konkretnim, tehnickim pitanjima koja uticu na svakodnevni zivot ljudi sirom Kosova. Opet, ovo je tesko politicko pitanje, ali izbori koje sada napravite, samo ce biti tezi ukoliko ih odlazete za kasnije. Potrudite se najbolje sto mozete da resite ova pitanja ili rizikujte da unistite san vase borbe, kao sto smo mi Amerikanci skoro unistili san nase revolucije. Kada je moja vlada radila sa nasim medjunarodnim partnerima na stvaranju standarda i smernica koji su sada predmet mnogih diskusija, trudili smo se da uvrstimo mnoge od standarda koje su postavili nasi Ocevi osnivaci, u nadi i uverenju da cete uspeti da ih ispunite. Iako posao jos nije gotov, ucinili ste znacajan napredak. Pokazujete da su vase namere dobre i okrecete sa ka raseljenim licima sa Kosova putem ovog otvorenog pisma. Ovo je sjajan korak napred, ali ima jos mnogo posla. Nemojte da izgubite ovaj znacajan momenat. Morate se suociti sa ovim pitanjem i resiti ga na human i pazljiv nacin ili ce to pitanje pretiti da opvorgne sve ideale za koje ste se borili. Dok se priblizavamo proslavi 227. rodjendana Amerike, molim vas da se osvrnete na ovih sedam velikih ljudi i posao koji su oni napravili u izgradnji drzave sa efektivnim vladajucim institucijama. Ucite iz njihovog primera, ali ucite i iz njihovih gresaka. Radite zajedno na izgradnji efektivnih institucija i ostavite stranacku politiku iza sebe. I nastavite da naporno radite- cak intenzivirajte napore - da resite najteze pitanje pred vama tako da se ono ne pokaze kao vas neuspeh. Ne odlazite ovo jer rizikujete da dozivate katastrofalan neuspeh koji je skoro zadesio moju zemlju. Dame i gospodo, hvala vam ponovo sto ste nam se veceras pridruzili u proslavi 227. rodjendana Amerike. U ime americkog naroda i nasih Oceva osnivaca koji su omogucili da nas veliki eksperiment funkcionise, zelim vam uspeh u ostvarivanju vizije dobre vladavine koju ste prihvatili za sebe i u tome da Kosovo bude dom svim svojim sinovima i cerkama. Hvala.

***Povodom govora Reno Harnisa sefa americke kancelarije u Pristini***

### **Komentar urednika Novinske agencije Tiker**

Uvazeni Gospodine Harnis, cestitam Vama i Vasim sunarodnicima 4. Juli, Vas najveći državni praznik.

Sto se tice Vaseg govora, dozvolite mi da ga komentarisem, jer je sinoc poslat na adresu moje agencije. U nekoj redakciji novinar koji bi ga pripremio, najverovatnije bi dobio otkaz. Ne ide uvazeni Gospodine Harnis, da se u zemlji u

kojoj se ruse bogomolje stare i po osam stotina godina, gde se na pragovima kuca ubijaju starci i starice i neprekidno osam stotina godina seku srpske glave, preporucuju istorijski recepti, jer takvi ne postoje, iako ih Vi izgleda vidite kao univerzalna pravila. Medjutim, jedna od Vasih "promasениh tema" ili smisaoni promasaj u Vasem govoru, je Vase priznanje da na Kosovu i Metohiji danas jedan narod zivi u robovskim uslovima. Inace u , najvećem delu, Vas govor bi u svakoj redakciji, (cenim iako nisam bio na Vasim kursevima i usavršavanjima za napredne i odabrane novinare, vec završio običan fakultet u Beogradu i odavno "kurs opštenarodne odbrane" ), bio drasticno skracen, sa puno znakova pitanja. Ali, zbog Vaseg priznanja robovskog položaja Srba na Kosovu i Metohiji, u nasoj maloj redakciji - ne bi dobili otkaz, naprotiv. Ne delim ni blizu misljenje "jakih" srpskih nacionalista, koji pored ostalog kazu, da je srpski narod nebeski i najstariji na svetu. Jos manje, kao običan nacionalista ili patriota, kako Vi i Vasi sunarodnici volite reci za sebe kada branite Vase interese i po deset hiljada kilometara od svojih granica, kao na Kosovu i Metohiji, ne delim ni misljenja da su Srbi glup narod, koji ce prihvatiti zivot po Vasem receptu, slicno kao po mislima Ma ce Tunga, koji je imao odgovor i resenje za svako pitanje i problem. Za druge (narode) ne znam. Na kraju, sa sezdesetak godina zivota, poznato mi je da malim ljudima ne pripada pravo, da govore o velikim i vaznim stvarima i idejama, po necijoj izreci: " Samo veliki ljudi govore o idejama, obični ljudi o drugim ljudima, a mali ljudi - o stvarima".

Zato se legitimisem kao "običan covek" koji je potpuno saglasan sa Vasim zaključkom kako rekoste: " Ovde na Kosovu, ne može da se vise zivi u dvo-rasnom robovskom drustvu".

PS: Kada bolje razmislim, možda ste Vi kao castan covek, kao i veliki ljudi iz Vase istorije koje u govoru spominjete, zeleti da tako svetu i Vasim sefovima, kazete pravu istinu o Kosovu. Ako je tako, ja Vam se izvinjavam na svemu napred recenom , napominjuci da sam Vam u ime nekoliko stotina hiljada Srba sa Kosova - ropski zahvalan.

**Slobodan Maricic**

## **RUSI NE ODLAZE SA BALKANA**

Dragoslav Markovic Vecernje novosti 8. jul

Diplomata od karijere, pravi vuk svog zanata, covek koji je u prethodnih pet godina svojski radio da SRJ ne bude izopštena iz medjunarodne zajednice, a potom i da se u nju sto pre vrati, doktor ekonomskih nauka Rus Igor Halevinski, završava za nekoliko dana misiju u nasoj zemlji.

Posle pet godina odlazite iz Srbije i Crne Gore na novu duznost. Slucajno ili ne, vas odlazak se gotovo u dan poklopio sa potpunim povlacenjem ruskih mirovnih trupa sa Kosova i Metohije?

- To je, verujte, samo slucajnost. Ako ste mislili da me pitate da li Rusi definitivno odlaze sa Balkana, moj odgovor je - ne. Procena je kako UN, tako i Rusije, da se bezbednosna situacija na Kosovu i Metohiji ipak poboljšala. I, ne zaboravite, tamo svi smanjuju svoje kontingente. Za Rusiju postoji i jos jedan dodatni razlog: u toku je reorganizacija armije, vlada hronicna nestasica novca, i mi moramo, nazalost, da stedimo gde god mozemo.

Poslednjih nekoliko dana spekulisalo se da ce sve tri kancelarije UN za vezu sa vlastima na tlu nekadasnje SRJ - u Zagrebu, Sarajevu i Beogradu - biti zatvorene. Pre tri dana svetska organizacija je odlucila da Biro u Beogradu ipak ostane?

- Nisam ucestvovao u odlucivanju o sudbini kancelarija i to je stvar procene i odluke UN. A cinjenica je da je "moja" kancelarija do 1999. brinula o prostoru cele SRJ, a posle Kumanovskog sporazuma, mi iz Beograda smo zadržali SRJ, a KFOR je preuzeo brigu o Kosovu i Metohiji.

Mnogima u nekadasnjoj SRJ i sadasnjoj SCG se cini da UN nisu odigrale na ovim nasim prostorima ulogu koja im je odredjena pre vise od pola veka?

- U Beograd, na celo kancelarije UN za vezu sa SRJ, dosao sam februara 1998. Situacija je bila izuzetno teska. Raspad SFRJ, sve poznate posledice, rat i razaranja. Pritisci na Beograd. Sada mogu da kazem da sam se trudio, koliko god sam mogao, da Jugoslavija ne dozivi svima dobro poznatu sudbinu. Pre svega mislim na bombardovanje. Uprkos tome, tadasnji rezim nas je dozivljavao kao "strano telo": odmah po otpocinjanju bombardovanja naredjeno nam je da se iselimo iz zgrade SIV-3, sva vozila su nam zaplenjena, ukinuta radio-veza sa sedistem UN u Njujorku. Svi smo ostali u Beogradu i radili po stanovima sa jednim faksom kao jedinom vezom sa UN.

- Ja sam tokom bombardovanja iz Beograda bio odsutan samo tri dana jer me je iz Zeneve pozvao generalni sekretar Kofi Anan da mu podnesem izvestaj.

- Sve se potpuno preokrenulo 5. oktobra 2000. Odmah smo poceli normalno da radimo, dobili hitno radio-vezu, vracena su nam vozila. A moji saradnici i ja smo odmah poceli da zasipamo medjunarodne organizacije zahtevima da Jugoslavija odmah bude vracena u njihovo clanstvo. To je i urodilo plodom: Beograd je za rekordnih 48 casova bio vracen u UN, a odmah su usledili i ponovni prijemi u citav niz organizacija.

Posle pet godina rada, boravka, druzenja i upoznavanja nasih ljudi svakako da imate i misljenje o buducnosti Srbije i Crne Gore?

Srbija i Crna Gora imaju sjajne perspektive. Brzo ce ici napred, možda, cak i brze nego sto se vi nadate. Na primer, Beograd ima sjajne sanse da postane regionalni centar za mnoge medjunarodne organizacije, pre svega UNESKA, Medjunarodne organizacije rada. Evropa vam pomaze da stvorite harmoničnu zajednicku drzavu, a to je i u vasem i njenom interesu. Hteo to ovde neko ili ne, Srbija i Crna Gora, zajedno ili ponaosob, postace pre ili kasnije deo ujedinjene Evrope.

### **KARIJERA**

IGOR Halevinski, rođen pre 59 godina u Novosibirsku, od samog pocetka skolovanja nasao je svoje mesto u ministarstvu inostranih poslova. Posle strucnog obrazovanja, sa stecenom titulom doktora nauka, zastupao je interese svoje drzave u Pakistanu, vise puta radio u stalnoj misiji Rusije pri UN, a bio je i putujuci ambasador svoje zemlje, cak i

## JOHANESBURG 614. Vidovdan

28. jun 2003.

Imajuci u vidu da upravo zbog ove velike udaljenosti Srba od svoje matice, nas narod u Africi nije dovoljno informisan o teskom zivotu svoje brace na Kosovu i Metohiji, a jos manje o nasim stradanjima znaju drugi narodi (ovde u Juznoj Africi procentualno, mozda najvise na svetu su okupljene najrazlicitije nacije i religije u jednoj drzavi), Srpska Pravoslavna Crkva u Johaneshburgu je organizovala na veliki srpski praznik Vidovdan u nasoj crkvenoj sali : projekciju filma "Raspeto Kosovo", izlozbu fotografija sa istim nazivom i prigodnu priredbu posvecenu Vidovdanu.

Profesionalno platno 3.5 dz 2.5 metra i filmski projektor, dobili smo besplatno zahvaljujuci dobroti i trudu brata Veska Mrdjena iz Beograda koji zivi u Johaneshburgu i radi na lokalnoj televiziji, a sve nam je to zajedno sa stranim africkim prijateljima obezbedio kao njegov prilog Srbima na Kosovu i Metohiji. Film smo dobili od oca Simeona Vilovskog iz Rasko-Prizrenske Eparhije.

Postavku 48 fotografija sa Kosova i Metohije uradila je srpska slikarka Jelena Milosevic uz pomoc naseg ruskog prijatelja Igora. Fotografije su iz 2000., 2001. i 2002. godine, a one su snimljene tokom dopremanja humanitarne pomoci Srbima u najugrozenijim selima na Kosovu i Metohiji. Humanitarne konvoje je organizovao sada nadlezni srpski duhovnik u Johaneshburgu otac Pantelejmon tako da su okupljeni u crkvenoj sali te veceri mogli cuti iz prve ruke o celoj atmosferi na licu mesta.

Iako smo uz pomoc jos jednog naseg iskrenog prijatelja i dobrotvora Miodraga Pepica iz Beograda koji sada ima svoju stampariju u Johaneshburgu, odstampali 300 pozivnica za ovu priliku, ipak smo se pribojavali da li ce biti dovoljan odziv ljudi. Narod se poceo okupljati oko 18:00 casova u crkvenoj sali. U 19:00 casova, kada je program poceo, na nase prijatno iznenadjenje i veliku radost, crkvena sala (iako dosta prostrana) bila je mala da primi sve zainteresovane koji su dosli to lepo vidovdansko vece da vise saznaju i vide i cuju o stradanjima i patnjama Srba na Kosovu i Metohiji.

Pocastvovali su nas svojim prisustvom rumunski sveštenik otac Mihail koji sluzi u crkvi Aleksandrijske Patrijarsije u Brikstonu (Johaneshburg), ambasadori Srbije i Crne Gore Srdjan Hofman i Bosne i Hercegovine Dragan Bozanic sa svojim porodicama, pravoslavni crkveni hor iz Brikstona sastavljen od Grka, Afrikanera i pojaca drugih nacija, a sa zadovoljstvom smo primetili i prisustvo znacajnog broja nase bracce Rusa, Kiprana, Grka, Bugara, Rumuna, Afrikanera i nekoliko pravoslavnih crnaca.

Posle obracanja oca Pantelejmona prisutnim gostima, svi smo pazljivo odgledali 45-o minutni film "Raspeto Kosovo". Kasnije smo culi od nekih nasih starijih Srba da je to bilo prvi put (za svih ovih 25 godina kako su sagradjene srpska crkva i sala) da je u sali za vreme okupljanja (iz bilo kog razloga i bilo kojim povodom) srpskog naroda bio potpuni muk i tisina 45 minuta. Posle filma, srpska decica su izvela kraci program sastavljen od recitala posvecenih Vidovdanu, a u programu je ucestvovao i hor srpske crkve od 10-ak pojaca koji su otpevali srpsku himnu "Boze pravde" (i tada su svi u sali sa postovanjem stajali do kraja himne koja je pevana po originalnom tekstu iz knjige koja postoji u nasoj crkvi u Johaneshburgu i stampana je za vreme Kraljevine 1935. godine), "Knez Lazinu pesmu" i "Pesmu kosovskih junaka". Kuriozitet je bio i taj sto je u nasem horu pevao i Jovan (Afrikaner), odskora pravoslavac, koji zna tek poneku rec srpskog, ali je specijalno za ovu priliku naucio par kosovskih pesama na srpskom jeziku.

Posle toga, prisutnim gostima se na poziv oca Pantelejmona obratio otac Mihail koji je biranim recima iskazao svoje utiske filma koji je prikazan i uopste svega sto je u nasoj sali te veceri doziveo, a uz to je napomenuo i da je radostan sto posle cetiri godine boravka u Johaneshburgu primecuje da nasa Srpska Crkva i duhovni zivot u njoj ozivljavaju tako da je njegova beseda izmamila najduzi aplauz te znacajne vidovdanske veceri u srpskoj crkvenoj sali.

Otac Mihail je u svojoj besedi pomenuo i monaha koji place na kraju filma "Raspeto Kosovo", pa se otac Pantelejmon jos jednom obratio gostima sa završnom recju o teskim vremenima koja sada prezivljavaju Srbi na Kosovu i Metohiji i iz ocevih reci smo tada svi saznali jos jednu u nizu bolnih i tragicnih cinjenica te veceri. Taj monah koji place na kraju filma zove se otac Hariton i kidnapovan je od strane siptarskih terorista u Prizrenu juna 1999. godine. Dve godine se o njemu nista nije znalo, a onda je pronadjeno njegovo obezglavljeno i unakazeno telo negde na periferiji Prizrena. Posle ovih reci u sali su se mogle primetiti i suze na licima pojedinih gostiju.

Tada su nasi dragi gosti, hor pravoslavne crkve u Brikstonu, otpevali cetiri bogoslužbene pesme na engleskom jeziku, a za to vreme otac Pantelejmon i predsednik CO brat Cedomir Djordjevic obisli su sve goste sa kutijom na kojoj je pisalo "Prilog za nas mucenicki narod na Kosovu i Metohiji". Svako je prilozio od srca koliko je ko mogao, a otac Pantelejmon je obecao da ce sakupljeni prilog odneti u septembru Srbima na Kosovo i da ce se opet prirediti neko slicno vece na kome ce narod moci da vidi gde je sakupljena pomoc dostavljena.

Onda smo otpevali "Oce nas" i otac Mihail je blagoslovio posnu trpezu oko koje su se potrudile nase vredne sestre iz KSS "Kosovka Devojka". Svi gosti su se posluzivali i opet krenuli pod jakim utiskom svega sto su culi i videli da pogledaju i izlozbu fotografija koja je skladno u jednom nizu, tematski bila postavljena, a svaka fotografija je imala svoj naziv, godinu i mesto gde je zabelezena i sve to je pisalo na srpskom i na engleskom jeziku.

Na rastanku nas narod nam je zahvaljivao za ovo posebno vidovdansko vece koje su doziveli 11000 km daleko od Srbije, a upoznali smo i puno stranaca koji su nam prilazili, blagodarili za sve sto su saznali ovo vece i davali punu podrsku u svakom dobrom delu koje preduzimamo radi istine Bozije i na korist naseg naroda. Jedna starija srpkinja je rekla da ne pamti da je bilo sta slicno (film, izlozba...) organizovano u crkvenoj sali za ovih 25 godina koliko srpska crkva u Johaneshburgu postoji. Svi smo se razisli sa pomesanim osecanjima : tuge, zalosti, bola zbog stradanja i patnji naseg naroda na Kosovu i Metohiji (nekoliko parohijana nam je kasnije reklo da tada celu noc nisu ni oka sklopili zbog svih utisaka koje su kuci poneli na Vidovdan iz crkvene sale), a sa ovim osecanjima mesala su se i osecanja radosti sto su se ljudi okupili u velikom broju i odazvali se na nas apel i pokazali da ipak i u ovom materijalistickom i potrosackom

društvu ipak ima nade za nas kada mislimo jedni na druge i pomazemo braci u nevolji. Blagodarimo Gospodu Bogu koji nam je dao snage da sve ovo organizujemo i bez cijje pomoci nista ne bismo mogli da uradimo. Dovoljno je znati da kada smo razradjivali ovu ideju organizovanja Vidovdana izracunali smo da nam je potrebno samo za iznajmljivanje platna, projektora i bordova za izlozbu negde oko 20 000 randa (vise od 2000 evra), a na kraju je ispalo sve besplatno, tako da ce sav prikupljeni novac na Vidovdan do poslednjeg dinara otici nasem napacenom narodu na Kosovu i Metohiji.

Slava Bogu koji svako dobro delo pomaze i svaku dobru nameru ne ostavlja bez ploda !

**CSO SVETI SAVA - JOHANESBURG**

## **HRAM POVRATKA POVERENJA**

Branko Vlahovic Vecernje novosti 13. jul

MOSKVA - Pedesetak hiljada Srba, koji zive u Moskvi i drugim gradovima prostrane Rusije, sada cesce dolazi u crkvu jer su dobili svoj hram u starom delu ruske prestonice. Vernici i oni koji to nisu ali postuju i vole svoju tradiciju sada mogu da posecuju zaista lepu i interesantnu crkvu Petra i Pavla koja se nalazi na Jauzkim vratima uz drevnu Soljanku. Ova crkva je za nas zanimljiva zato sto je podvorje Srpske patrijarsije u Moskvi, sto bi se diplomatskim jezikom moglo prevesti kao ambasada Srpske pravoslavne crkve. Staresina hrama i predstavnik nase crkve u Moskvi je 34-godisnji arhimandrit Antonije Pantelic, rodom iz Valjeva.

Odmah nakon Drugog svetskog rata patrijarh Ruske pravoslavne crkve Aleksij Prvi i nas Gavriilo Dozic su se dogovorili da nasa crkva ima svoje predstavništvo, to jest podvorje, u Moskvi. No, sukob Tita i Staljina i dugogodisnji hladni odnosi zaustavili su realizaciju te ideje. Tek pre nekoliko godina dve crkve bratskih naroda su se dogovorile da se u Moskvi otvori srpsko podvorje. To je formalno i reseno 2001. godine na zasedanju Arhijerejskog sabora u Beogradu. Odluceno je da se u Moskvu posalje najmladji arhimandrit u Srpskoj pravoslavnoj crkvi Antonije Pantelic, ali svestenik sa ne malim iskustvom i odlicnim znanjem ruskog jezika i ovdasnje kulture. On je završio magisterij u Zagorsku kojeg neki na Zapadu nazivaju pravoslavnim Vatikanom.

### **SAMO TRI TAKVE**

ARHIMANDRIT Antonije je vrlo prijatan sagovornik i domacin.

- Iako na spomen-ploci pise da je hram napravljen 1700. godine, iz dokumenata se vidi da je gradjen nesto ranije. Crkva Petra i Pavla je arhitektonski vrlo zanimljiva. Takvih crkvenih gradjevina, odnosno slicnih hramova, u Moskvi ima samo tri. Pre svega ona se razlikuje od vecine drugih crkava jer ima freske na spoljnoj strani. Ako se pogleda bolje ispod krsta i kubeta na spoljnoj strani se vide lepe freske. Osim toga ona je napravljena od crvene cigle. Vecina moskovskih crkava je od belog kamena, i okrecene su - objasnjava otac Antonije.

Zanimljivo je da hram Petra i Pavla nikada nije zatvaran, radio je cak i u vreme kad su komunisti rusili druge crkve ili ih pretvarali u skladišta ili nesto slicno.

### **POMOC DOBROTVORA**

- BOGOSLOVIJU sam završio u manastiru Krka u Dalmatinskoj Zagori. Zatim sam bio u Studenici, posle toga sam predavao u Sarajevu... - podseca se otac Antonije.

Ovaj ambiciozni mladi svestenik planira da uz pomoc nasih dobitvora koji rade u Moskvi, ali i Moskovljana, otvori muzej u dvoristu hrama Petra i Pavla, zatim da napravi salu gde bi se okupljali nasi ljudi. Nasi gradjevinari medju kojima su Bozo Veljanovic, Djordje Popovic pomogli su da se jedna polurazrusena zgrada renovira, i uskoro ce tu imati zaista lepe prostorije. Pomogli su i Igor Risticovic, Goran Pavlovic, Dragan Pantelic, Slavoljub Cubric, Aco Grujic.

- Posebno bi me radovalo ako uspemo da napravimo dvoranu gde bi srpska deca mogla da uce veronauku. U Moskvi je 13 nasih studenata na Moskovskoj duhovnoj akademiji. Oni bi vrlo rado pomagali da nasa deca ovladaju znanjima veronauke - istice otac Antonije.

Inace, sada se stalno povecava broj nasih ljudi koji vole da dodju u Crkvu pogotovo kad su praznici.

- Moskva je prevelika, i nasi vernici ne mogu da stalno dolaze u ovaj hram. No, kad je praznik uvek ih dodje stotinak, a broj se povecava, jer ocito da mnogi i nisu znali za to da sada imamo i svoj hram, podvorje.

- Domacini su vrlo ljubazni, i bratska saradnja je zaista primerna. Odlicno saradjujem sa svim ljudima u odelu za spoljne poslove Ruske pravoslavne crkve koji vodi mitropolit Kiril. Inace, Rusija je jedina zemlja u kojoj su ambasade vecine pravoslavni zemalja. Jedino Rumunija ima svoju crkvenu ambasadu u Moldaviji a Konstantinopolj i Kipar imaju u Odesi.

### **NAJBOLJI STUDENT**

TO sto domacini jako cene i simpatisu arhimandrita Antonija je i razumljivo, jer je on bio jedan od najboljih studenata u Zagorsku. Za nagradu dva puta je putovao po deset dana - jednom u Jerusalim, a drugi put u Egipat na Sinaju.

Osim sto kontaktira sa predstavnicima bratske Ruske pravoslavne crkve, otac Antonije ima vec sada odlicne odnose sa mnogim diplomatama. Pokusava da im objasni sto se to poslednjih godina dogadja na Kosovu i Metohiji i kroz kakvu golgotu prolaze nasi ljudi.

- Samo upornim i argumentovanim razgovorima mozemo ih barem malo ubediti kakva je nama napravljena nepravda na Kosovu i Metohiji i koliko je poruseno pravoslavni crkava i ubijeno nevinih ljudi - objasnjava Antonije Pantelic.

Za vreme naseg boravka u podvorju Srpske pravoslavne crkve u Moskvi na spoljnoj strani hrama bile su skele. Domacin nam je objasnio da je ta crkva pod zastitom drzave kao spomenik kulture, pa se iz drzavnog budzeta restaurira fasada.

Osim fasade, otac Antonije planira da uz pomoc nasih ljudi napravi i novu ogradu i ulazna vrata.

Otac Antonije moli da napisemo da osim nasih ljudi ima dobitvora i medju Moskovljanima koji rado dolaze da se pomole Bogu ali i da pomognu da se taj drevni hram sacuva.

Upravo ta ljubav medju pravoslavnicima uliva nadu da ce nasa dva bratska naroda prebroditi sve nevolje koje su se na njih

obrusile poslednjih desetak godina.

Nazalost, poslednjih godina zahladili su i sluzbeni odnosi medju najvisim politicarima u Moskvi i Beogradu. Iako nije bilo nikakvih vecih sporova niti sukoba, kao da su Moskva i Beograd poceli da se udaljavaju jedno od drugoga i sve vise gledaju na drugu stranu. To posebno zabrinjava pravoslavne vernike.

Umirujucim glasom arhimandrit Antionije porucuje - vera ce sacuvati nasu medjusobnu ljubav i zajednicku brigu za opstanak.

## **SVETOSAVSKO OGNJISTE**

U JOHANESBURGU JE SA BLAGOSLOVOM NJEGOVE SVETOSTI PATRIJARHA SRPSKOG G. PAVLA I MITROPOLITA JOHANESBURGA I PRETORIJE G.SERAFIMA I TRUDOM PAROHA JOHANESBURSKOG OCA PANTELEJMONA POKRENUT NOVI SRPSKI CRKVENI CASOPIS "SVETOSAVSKO OGNJISTE".

NA RADOST I KORIST SRPSKOG NARODA U AFRICI, PRVI BROJ JE IZASAO NA VASKRS, A NOVI, DRUGI PO REDU, POJAVIO SE SADA NA VIDOVDAN. CASOPIS IMA SVE VISE SARADNIKA, A MEDJU NJIMA JE I DR. METHODIUS HAYES, AFRIKANAC (BIVSI PROTESTANSKI PASTOR KOJI JE PRESAO U PRAVOSLAVLJE).

"SVETOSAVSKO OGNJISTE" OBILUJE DUHOVNIM TEKSTOVIMA (VEGINOM PREUZETIH IZ NASIH PRAVOSLAVNIH KNJIGA I CASOPISA) KOJI SU NASUSNA POTREBA NASEG NARODA UDALJENOG 11000KM. OD SRBIJE. TU SU I PONEKI AKTUELNI, DUHOVNI TEKSTOVI GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA OCA PANTELEJMONA I NJEGOVI IZVESTAJI IZ PAROHije, A TAKODJE SU ZASTUPLJENI I NACIONALNI TEKSTOVI IZ RAZNIH OBLASTI I ISTORIJE. CASOPIS SADRZI I TEKSTOVE LOKALNOG KARAKTERA O SRBIMA U JUZNOJ AFRICI, SRPSKOJ SKOLI U JUZNOJ AFRICI, IZ AMBASADE SCG U PRETORIJI, O PRAVOSLAVLJU U AFRICI I O SRBIMA IZ DRUGIH KRAJEVA AFRIKE.

STALNE RUBRIKE SU: "SLOVO UREDNIKA", "INTERVJU", "IZ PERA OCA PANTELEJMONA", "PRAZNICI", "VERONAUKA", "ONO STO NAS JE PROSLAVILO", "SRBIJA DANAS", "MOLITVE", "SLAVNI LJUDI", "MISIONARSKA PISMA", "CUDA", "PRAVOSLAVNI NAROD - SRBI", "KOSOVO", "RAZGOVORI SA POVODOM", "PISMA", "IZ PAROHije", "BESEDA".

CASOPIS MOZDA NE BI NI UGLEDAO SVETLOST DANA DA NIJE POMOCI POJEDINIh VREDNIh SRBA IZ JOHANESBURGA. IZMEDJU OSTALIH TREBA ISTACI PRVO MIODRAGA PEPICA KOJI STAMPA CASOPIS U SVOJOJ STAMPARIJI PO DALEKO MANJOJ CENI OD STVARNE CENE TROSKOVA STAMPANJA, ZATIM VELJKA TIJANICA KOJI VECINOM FINANSIRA CASOPIS I ZORANA RAPAJICA I ZORANA PEPICA KOJI SU TEHNICKI UREDNICI. TREBA NAPOMENUTI I DA JE POLOVINU TROSKOVA STAMPANJA PRVOG BROJA SNOSILA AMBASADA SCG U JUZNOJ AFRICI.

NASA JE ZELJA DA JOS DUGO "SVETOSAVSKO OGNJISTE" GREJE NASA SRCA I OSVETLJAVA ZIVOTNI PUT NASEG SRPSKOG NARODA U AFRICI.

**CSO SVETI SAVA - JOHANESBURG**

---